

2.10.2026

Päätös Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hakemukseen alijäämän kattamiskauden jatkamisesta vuoteen 2029

Asia

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021), jäljempänä *hyvinvointialuelaki*, 115 a §:n 1 momentin mukaan valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue haki 31.8.2026 hyvinvointialuelain 115 a §:ssä tarkoitettua alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista vuoteen 2029.

Päätös on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu sosiaali- ja terveysministeriötä.

Päätös

Valtiovarainministeriö hyväksyy Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hakemuksen osittain. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen on hakemuksesta poiketen katettava taseeseensa kertynyt alijäämä vuoden 2028 loppuun mennessä.

Perustelut

1. Sovellettava lainsäädäntö

Hyvinvointialuelain 115 a §:n 1 momentin mukaan, jos hyvinvointialue ei voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriö voi tehdä kyseisen päätöksen, jos:

- 1) määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi;
- 2) kertynyt alijäämä on katettavissa 1 momentissa säädettyssä määräajassa;
ja
- 3) hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi viipymättä.

Hyvinvointialue voi tehdä hakemuksen aluehallituksen laadittua tilinpäätöksen. Valtiovarainministeriö tekee päätöksen aluevaltuuston vahvistamien tilinpäätöstietojen perusteella.

Pääsääntönä säilyy velvoite kattaa kertynyt alijäämä hyvinvointialuelain 115 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa.

Määräajan jatkamisen tulee olla hyvinvointialueelle sillä tavoin välttämätöntä, että ilman sitä alue ei pysty noudattamaan sekä voimassa olevaa hyvinvointialueiden toimintaa että taloutta koskevaa lainsäädäntöä siten, ettei todennäköisesti synny merkittävää riskiä lainsäädännön noudattamatta jättämiselle. Edellytyksenä olevalla välttämättömyydellä tarkoitetaan myös sitä, että määräaikaa voidaan jatkaa vain sen verran, missä ajassa kyseisen hyvinvointialueen alijäämä on perustuen taloustietoihin ja hyvinvointialueen suunnitelmaan objektiivisesti arvioiden mahdollista kattaa.

Määräaikaa ei toisaalta voi jatkaa, ellei alijäämä objektiivisesti arvioiden ole katettavissa uuden määräajan puitteissa. Arviointi perustuu aluekohtaiseen arvioon.

Hyvinvointialueen tulee liittää hakemukseensa aluevaltuuston hyväksymä toimeenpantavissa oleva suunnitelma yksilöidyistä toimenpiteistä alijäämän kattamiseksi mahdollisimman pian. Suunnitelmassa on kuvattava toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset. Osana hyvinvointialueen toimintakertomusta tulee olla selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävydestä jatkettuna määräaikana.

Hyvinvointialuelain 115 a §:n 3 momentin mukaan hakemus on tehtävä alijäämän kattamista koskevan määräajan päättymisvuoden elokuun loppuun mennessä. Hakemus on näin ollen tehtävä alijäämän kattamista koskevan määräajan päättymisvuoden eli käytännössä vuoden 2026 tai valtiovarainministeriön päätöksen mukaisen voimassa olevan määräajan päättymisvuoden elokuun loppuun mennessä. Määräajan jatkaminen on sidottu alijäämän kattamiskauden päättymiseen, jolloin hyvinvointialueen tulee ensisijaisesti pyrkiä kattamaan alijäämä kulloinkin voimassa olevassa määräajassa.

2. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hakemuksen oikeudellisten edellytysten arviointi

2.1. Hyvinvointialueen hakemus ja suunnitelma

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto on 31.8.2026 päättänyt hakea alijäämän kattamismääräajan jatkamista vuoden 2029 loppuun ja hyväksynyt suunnitelman kertyneen alijäämän kattamiseksi. Hyvinvointialueen päivitetty Soite2030-ohjelma toimii hyvinvointialuelain 115 a § mukaisena suunnitelmana

kumulatiivisen alijäämän kattamiseksi viipymättä. Aluevaltuusto on hyväksynyt vuoden 2025 tilinpäätöksen 25.5.2026.

Hyvinvointialueelta on hakemuksen käsittelyn yhteydessä pyydetty hallintolain (434/2003) 31 ja 32 §:n mukaisesti lisäselvitystä, jonka alue on toimittanut 17.9.2026. Lisäksi hyvinvointialuetta on kuultu hallintolain 34 §:n mukaisesti 21.9.2026.

Hyvinvointialueen hakemus sisältää päivitetyt tuloslaskelmat haettavalle alijäämän kattamiskaudelle vuoden 2029 loppuun sekä kuvauksen tasapainottamistoimista vuosille 2026–2029. Vuosittaiset toimien uudet säästövaikutukset jaksottuvat seuraavasti:

- 3,8 milj. euroa vuonna 2026
- 11,9 milj. euroa vuonna 2027
- 5,7 milj. euroa vuonna 2028
- ja 3,8 milj. euroa vuonna 2029.

Tuloslaskelmien mukaisesti näillä toimenpiteillä kertynyt alijäämä tulee katetuksi vuonna 2029 ja vuoden 2029 lopussa kertyneen kumulatiivisen ylijäämän määrä on 3,7 milj. euroa.

Suunnitelman mukaiset säästötoimenpiteet kohdistuvat seuraavasti:

- Lastensuojelu 2,8 milj. euroa
- läkkäiden sosiaalipalvelut 5,4 milj. euroa
- Vammaisten sosiaalipalvelut 1,4 milj. euroa
- Erikoissairaanhoidto 5,8 milj. euroa
- Perusterveydenhuolto ja muu sote-toiminta 5,4 milj. euroa
- Pelastustoimi 0,4 milj. euroa
- Tukipalvelut 4,0 milj. euroa

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue toteaa lisäksi hakemuksessaan, että mikäli havaitaan tarpeita lisätoimenpiteille, alueella esitetään niitä päätöskäsittelyyn nopealla aikataululla.

2.2. Hyvinvointialueen talouden ja toiminnan tilanne

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen tilikaudet 2023 ja 2024 olivat alijäämäisiä. Alijäämää kertyi 20,5 milj. euroa vuonna 2023 ja 16,8 milj. euroa vuonna 2024. Vuonna 2025 alueen talous kääntyi 9,7 milj. euroa ylijäämäiseksi. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on taseessa kertynyttä katettavaa alijäämää vuoden 2025 lopussa 27,6 milj. euroa (-409 euroa / asukas, maan keskiarvo -303 euroa / asukas). Alueella on 0,3 milj. euron ylijäämäeräksi rinnastettava rahasto, jolloin katettavan alijäämän määrä on 27,3 milj. euroa vuoden 2025 lopussa.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen nettokustannukset¹ kasvoivat 14,1 % vuonna 2023 (maan keskiarvo 11,9 %), 2,1 % vuonna 2024 (maan keskiarvo 2,9 %) ja laskivat 1,6 % vuonna 2025 (maan keskiarvo kasvua 1,3 %). Vuonna 2025 alueen nettokustannukset olivat 323,7 milj. euroa. Nettokustannukset ovat kasvaneet vuonna 2023 maan keskimääräistä tasoa enemmän ja vuosina 2024–2025 maan keskiarvoa vähemmän.

Valtion rahoitus alueen saaman maksatuspäätöksen mukaan on vuonna 2026 noin 343,9 milj. euroa (kasvua 3,1 %). Vuoden 2027 rahoituksen ennakkoidaan olevan 21.9.2026 rahoituslaskelman mukaan 347,0 milj. euroa (kasvua 0,9 %), kun se edeltävän 30.4.2026 laskelman mukaan oli 344,8 milj. euroa (kasvua 0,3 %). Rahoituksen ennakkoidaan olevan 30.4.2026 painelaskelmien mukaan 353,9 milj. euroa vuonna 2028 ja 364,9 milj. euroa vuonna 2029. Alueen katettavan alijäämän määrä on 7,9 % suhteessa vuoden 2026 valtion rahoitukseen.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen alkuperäinen talousarvio 2026 ja viimeisin muutostalousarvio 31.8.2026 ovat 5,3 milj. euroa ylijäämäisiä. Myös alueen Valtionkonttorille toimittama tilinpäätösennuste on 5,3 milj. euroa ylijäämäinen. Vuoden 2026 toteutuessa edellä esitetyn mukaisesti alueen nettokustannukset kasvaisivat 4,6 % edeltävään vuoteen nähden. Hyvinvointialueen Valtiokonttorille toimittaman 8/2026 kirjanpidon toteuman mukainen nettokustannusten kasvu edeltävän vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden on kuitenkin noin 2,5 %, mikä enteilee tilinpäätösennustetta parempaa kehitystä.

Jos hyvinvointialueen alijäämä 27,3 milj. euroa katettaisiin vuoden 2026 loppuun mennessä, edellyttäisi se alueelta valtiovarainministeriön arvion mukaan nettokustannusten laskua noin 2,2 % vuoden 2026 aikana verrattuna vuoden 2025 nettokustannusten tasoon.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan perustuen 21.9.2026 julkaistuun arvioon vuoden 2027 rahoituksesta ja 30.4.2026 julkaistuihin rahoituksen painelaskelmiin vuosien 2028–2029 osalta, alijäämien kattaminen edellyttäisi alueelta nettokustannusten kasvua enintään seuraavasti:

- vuoden 2027 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 1,7 % ajalla 2026–2027
- vuoden 2028 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 2,4 % ajalla 2026–2028
- vuoden 2029 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 2,6 % ajalla 2026–2029.

Hyvinvointialue on todennut, että vuoden 2025 tilinpäätökseen sisältyy poikkeuksellisia tuottoeriä noin 2,5 milj. euroa. Jos vuoden 2025 nettokustannuksia

¹ Nettokustannukset = -toimintakate - rahoitustuotot ja -kulut + poistot ja arvonalentumiset.

oikaistaisiin ko. määrällä, alijäämien kattaminen edellyttäisi alueelta hieman matalampaa nettokustannusten kasvua enintään seuraavasti:

- Vuoden 2027 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 1,2 % ajalla 2026–2027,
- vuoden 2028 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 2,0 % ajalla 2026–2028
- vuoden 2029 loppuun mennessä nettokustannukset saisivat kasvaa vuotuisesti keskimäärin korkeintaan noin 2,3 % ajalla 2026–2029.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue on väestömäärältään pienin hyvinvointialue ja sen väestörakenne on kaksitahoinen: syntyvyys ja alaikäisten osuus on alueella maan suurin, mutta myös yli 75-vuotta täyttäneitä on maan keskiarvoa enemmän. Alueen palvelutarvetta kasvattaa maan keskiarvoa suurempi sairastavuus (103) ja työkyvyttömyys (118). Väestöennusteiden mukaan alueen väkiluku vähenee vuoteen 2040 mennessä 3,5 %. Ennusteiden mukaan alle 18 vuotta täyttäneiden osuus pienenee vuoteen 2040 mennessä noin viidenneksellä, samalla kun yli 75 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa 7 %. Alueen palvelutarvetta lisää mielenterveys- ja elintapasairaudet sekä ikääntyvän väestön myötä lisääntyvät pitkäaikaissairaudet.

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutuvat pääsääntöisesti hyvin. Perusterveydenhuollon, suunterveydenhuollon sekä kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitoon pääsy toteutuu alueella maan keskiarvoa paremmin. Alueen lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on havaittu puutteita palvelutarpeeseen vastaamisessa, henkilöstön riittävyydessä sekä määrärajoissa pysymisessä. Keväällä 2026 lastensuojelun palvelutarpeen arvioinneista valmistui lakisääteisessä kolmessa kuukaudessa 76,2 %, joka oli maan kolmanneksi heikoin tulos (koko maassa 89 %).

Hyvinvointialueen hakemuksessa esitetyn ja hyvinvointialuelain 13 a §:n mukaisissa hyvinvointialueneuvotteluissa todetun mukaisesti hyvinvointialue on onnistunut tekemään sopeuttamistoimenpiteitä. Toimien toteutumista ja niiden vaikutuksia talouden ja toiminnan tasapainoon seurataan osana hyvinvointialueiden vuotuista ohjausta.

3. Kokonaisarvio alijäämien kattamista koskevan määrärajan jatkamisesta

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on katettavaa alijäämää vuoden 2025 lopussa noin 27,3 milj. euroa. Vaadittavan sopeutuksen mittakaavan suhteuttamisessa käytettävissä olevaan aikaan on muun ohella otettu huomioon vuoden 2026 aikana toteutetut ja vielä toteutettavissa olevat toimenpiteet. Alijäämän kattamista koskevan määrärajan jatkamista voidaan pitää välttämättömänä.

Kertyneen alijäämän kattaminen vuoden 2028 loppuun mennessä sallii Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen nettokustannuksille vuosittaisen keskimääräisen kasvun 2026–2028, joka on laskentatavasta riippuen suurempi tai samaa tasoa kuin hyvinvointialueiden keskimääräinen vuotuinen nettokustannusten kasvu vuosina 2024–2025.² Hyvinvointialueen vuoden 2026 tilinpäätösennusteen mukaisella kustannuskehityksellä vuosien 2027–2028 kasvu-ura tulisi olemaan tiukempi. Alueen kirjanpidon toteuma 8/2026 enteilee kuitenkin ennustetta parempaa kehitystä. Tuoreimman 21.9.2026 rahoituslaskelman mukaan hyvinvointialueen vuoden 2027 rahoitus on 2,2 milj. euroa korkeampi verrattuna edeltävään 30.4.2026 laskelmaan, jota on käytetty hyvinvointialueen alijäämien kattamissuunnitelman pohjana. Kyseistä nettokustannusten kasvun tasoa voidaan näin ollen pitää mahdollisena saavuttaa tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden on tullut vuodesta 2023 alkaen sopeuttaa toimintaansa vastaamaan saamaansa rahoitusta.

Alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista vuoden 2029 loppuun ei pidetä välttämättömänä ottaen erityisesti huomioon Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen vain jonkin verran maan keskitasoa korkeamman asukaskohtaisen alijäämän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumisen alueella pääosin maan keskiarvoa paremmin sekä Soite2030-ohjelman sisältämät kehittämistoimet, joiden säästövaikutusta ei ole vielä alueella pyritty tarkemmin arvioimaan. Myös hyvinvointialueen talouden tuoreimman kuukausitoteuman mukainen kehitys verrattuna edeltävän vuoden vastaavaan ajankohtaan enteilee alueen talousarviota ja tilinpäätösennustetta parempaa kehitystä vuodelle 2026. Lisäksi on otettu huomioon, että määräajan jatkaminen vuoden 2029 loppuun toisi nettokustannusten kasvu-uraan vain pienen parannuksen. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kertynyt alijäämä on näin ollen katettavissa vuoteen 2028 jatkettuna määräaikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö yhtyy valtiovarainministeriön näkemykseen siitä, että alijäämien kattamista koskevan määräajan jatkaminen on välttämätöntä hyvinvointialuetta koskevan lainsäädännön noudattamiseksi ja alijäämä on mahdollista kattaa vuoteen 2028 mennessä. Hyvinvointialueen hakemuksen, sopeuttamissuunnitelman ja muiden alueelta saatujen selvitysten perusteella sosiaali- ja terveysministeriö arvioi, että alueen suunnittelemat sopeutustoimenpiteet voivat olla toteutettavissa ilman, että hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut vaarantuisivat.

² Vuonna 2024 koko maan nettokustannukset (Manner-Suomi pl. HUS) kasvoivat 2,9 % ja vuonna 2025 1,3 %. Jos nettokustannusten kasvuprosentin laskennassa ei huomioida Helsingin kaupunkia, jolle ei ole kertynyt alijäämää järjestämisvastuun ensimmäiseltä vuodelta 2023, vastaavat kasvuprosentit ovat 2,8 % vuonna 2024 ja 0,9 % vuonna 2025.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen tulee esittää kussakin toimintakertomuksessaan selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävydestä päätöksen mukaisena määräaikana.

Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta. Hyvinvointialuelain 138 §:n 3 momentin mukaan muutoksenhausta valtion viranomaisen päätökseen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019), ellei mainitussa laissa tästä poiketa. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Sovellettavat lainkohdat

Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 115, 115 a ja 138 §

Hallintolaki (434/2003) 31, 32 ja 34 §

Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

Hallitusneuvos Kirsi Ruuhonen

Liitteet

Valitusosoitus

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamisesta 25.9.2026

Jakelu

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue

Tiedoksi

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Juha Majanen, valtiovarainministeriö
 Sosiaali- ja terveysministeriö
 Sisäministeriö

VN/25420/2026-VM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Ruuhonen Kirsi 91346626B

2026-10-02

Ikonen Anna-Kaisa 913080200

2026-10-07